

VANHA JÄÄRÄ

TEKSTI JYRKI VAINIO • PIIRROKSET PAUL CONRAD

Ihmiset varoittavat minua Paul Conradista. Kun kerron ihailevani tämän piirroksia ja koetan kysellä, millainen hän on henkilönä, muutoillaan vastaus yleensä hyvin huolellisesti.

"Tiedän myös ihmisiä, jotka tulevat hänen kanssaan toimeen ihan hyvin", sommittelee sanojaan Jim Borgman.

"Hän on melkoinen tyyppi", luonnehtii puolestaan Mike Peters. Tämä saa vaimon vieressä naurahtamaan sarkastisesti. "No todellakin!"

Yleinen mielipide tuntuu pitävän Conradia kärkeä ja mielipiteiltään jyrkkänä vanhana ukkona. Mutta tähän hänen julkinen maineensaakin perustuu: Conrad (1924-2010) oli aikakautensa maineikkaimpia poliittisia pilapiirtäjiä. Hän voitti kuvillaan peräti kolme Pulitzer-palkintoa ja tuli tunnetuksi erityisesti Watergate-skandaalin aikaisista piirroksistaan, joilla hän hyökkäsi presidentti Nixonin vastaan. Tämä tuotti hänelle paikan Nixonin ylläpitämällä "vihollisten listalla".

Conradin työnantajan, Los Angeles Timesin, päätoimittaja mainittiin samassa paperissa, mutta tämän ranking-listaus oli ylempänä. Conrad kertoi ilkkurisesti käyneensä tämän johdosta kysymässä, suostuisiko päätoimittaja vaihtamaan listasijoituksensa yhteen hänen Pulitzeriinsa.

Vaikka tapaus olikin tavallaan huvittava, ennen muuta se kuitenkin kiukutti Conradia. Häntä hävetti, että maalla oli presidentti, joka käytti aikaansa vihamiestensä luettelointiin.

Aikakausi tarjosi siis piirtäjälle isoja aiheita, joihin tarttua – ja jyrkkien mielipiteiden voimakas ilmaiseminen oli Conradin leipälaji.

"Aamulla herään äreänä. Sitten luen päivän lehdet ja raivostun. Sitten rupean piirtämään", tiivistää Conrad pilapiirtäjän ammatinkuvan.

Kiteytyksen mestari

Löysin Conradin piirroksat joskus opiskeluaikoinani. Ne tekivät minuun suuren vaikutuksen.

Samoin kun Suomessa monet pilapiirtäjät ovat pitkään olleet kiinni Kari Suomalaisen piirrostyylissä, myöskin Amerikassa alan vaikutteet ovat aika suppeita: siellä on laajalti jäljiteltäviä Pat Oliphantin (s. 1935) siveltimenjälkeä. Kun tutustuin Conradin tuotantoon, en voinut kuin hämmästellä, miksi hänellä ei samaan tapaan ollut liitua jäljittelijöitä, sillä hänen kuvansa näyttivät aivan erilaisilta ja tyystin omaperäisiltä.

Conrad on teknisesti taitava piirtäjä, jonka kuvat voivat olla viimeistellyjä ja yksityiskohtaisia, asettelultaan taidokkaita ja viivaltaan dynaamisia. Mutta ainutlaatuisuista hänen tuotantonsa on, että toisinaan kuvat saattavat myös olla äärimmäisen minimalistisia.

"Apartheid: mustavalkoinen tutkielma", kuuluu erän piirroksen teksti.

Kuvassa on musta miehen silhuetti, joka on täynnä valkoisia luodinreikiä. "Mikroskooppinäkyä öljyä syövästä bakteerista", kertoo toinen kuva. Ensi näkemältä se esittää petrimaljassa olevia mikrobirihmastoja. Lähempi tarkastelu paljastaa niiden olevan autoja.

Valtionvelkaa Conrad kuvasi vain kirjoittamalla sen silloisen, nykyiä verrattuna mitättömän, määrän suurin numeroin. Loputtoman nollajonon ylle on piirretty pieni hahmo: moottoripyöräilijä, joka yrittää tehdä selvästi mahdottoman surmanhypyn.

Ja sitten se ylittämätön mestariteos: kruununa monien vihaisten Watergate-piirrosten sarjalle äärimmillen pelkistetty silhuettikuva, jossa ääninauhasta kietoutuu hirttosilmukka.

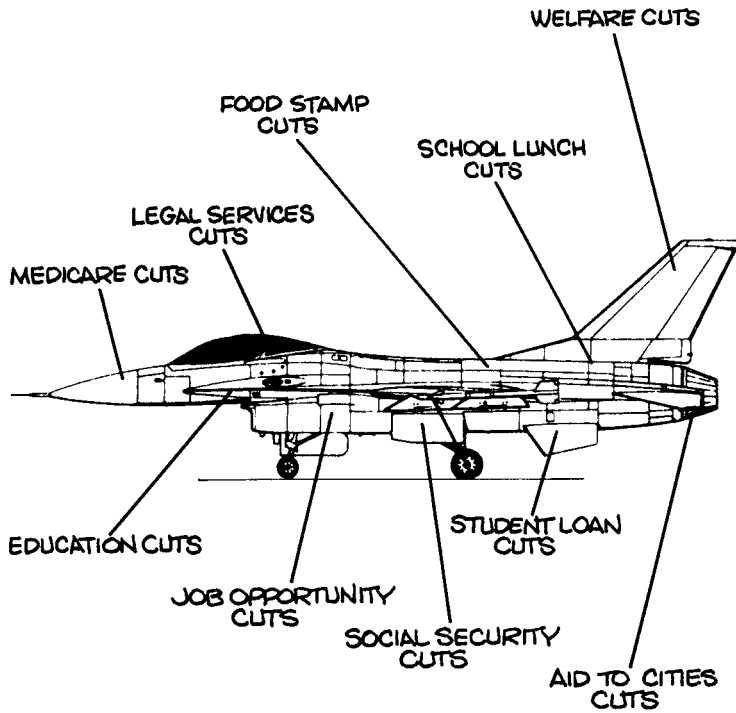
Conradin Watergate-kuvista on koottu kirja "The King and Us" (1974). Siinä piirroksia on höystetty poiminoilla Valkoisen talon keskustelunauhojen transkripteistä. Tämän johdosta Richard Nixon on kannessa leikkisästi mainittu teoksen toiseksi tekijäksi.

-\$180,000,000,000

CONRAD
© THE LOS ANGELES TIMES 1978

CONRAD
© THE LOS ANGELES TIMES 1978

GOP EARL ROGERS
THIS BOOK IS NOTHING BUT A
PACK OF LIES - LIES - LIES!

Richard Nixon

... Arthur Best
Paul Conrad
5/25/76

Minulla on kirjasta kappale, jonka Conrad on aikanaan omavaltaisesti signeerannut molempien tekijöiden nimissä. "Nixonin" omiste kuuluu: "Tämä kirja ei ole muuta kuin kasa valheita - valheita - VALHEITA!"

Ensivaikutelmia

Minulle Paul Conradin piirroksat opettivat, mikä arvo on sillä, että ilmaisumuotoa käytetään vaihtelevan monipuolisesti: yhtenä päivänä kuva voi olla yksityiskohtainen ja esittävä, seuraavana päivänä taas todella minimalistinen, sitä seuraava vaikka informaatiografikkaparodia. Tällöin siitä muodostuu myös eräänlaista leikkiä piirtäjän ja lukijoiden välillä: yleisön mielenkiinto pysyy paremmin yllä, kun ei koskaan voida etukäteen arvaata, miltä seuraavan päivän piirros tulee näyttämään.

Tästä johtuen halusin yrittää päästä tapaamaan Conradin myös itse, varoituksista huolimatta. Kaikkien kanssa toimeen tulevan Mike Petersin ja toisen sarjakuva-pilapiirtäjän, Conradin läheisesti tuntevan Bill Schorrin, kautta tämä lopulta onnistui.

Jo valmiiksi äkäisenä pidetty Con-

rad oli minun Los Angelesiin saapuesani ikämies, 85-vuotias, ja sen verran seniorikunnossa, että hän oli muuttanut jonkinlaiseen hoivayhteisöön: ei varsinaisesti vanhainkotiin, mutta valittuun asuntoon, jossa oli käytössä sairaanhoitaja.

Suoraselkäisenä ja jäntevänä hän kuitenkin tulee avaamaan minulle oven itse. Hänen suussaan on piippu ja olemus on muutenkin kuin karikatyyri jostain menneestä aikakaudesta: puhetapansa ja käytöksensä puolesta hän voisi olla jonkun vanhan komediasarjan kitkerä naapurin setä.

Hän katsoo minua tiukasti, poltteele hetken piippuaan ja toteaa sitten ensi sanoinaan: "Etkös sinä ole piirtäjäksi aika painava?"

En voi muuta kuin purskahtaa nauramaan.

"Eikö olekin aikamoinen tapaus", nauraa Bill Schorr, kun kuvailen tilanteen jälkikäteen puhelimesta.

Nyt minullakin on antaa oma lisäni Conradia koskevien luonnehdintojen joukkoon.

"Kyllä", sanon, "hän oli juuri täsmälleen sellainen, kuin kaikki lupailivatkin hänen olevan." ●

